

Delavska

GLASILO

PRAVICA

KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naš četrti prapor se je dvignil

Sredi največje poplave raznih taborov in slovesnosti, s katerimi smo oblagodarjeni, se je v nedeljo zbralo v Škofji Loki zavedno krščansko socialistično delavstvo in v prisrčni delavski slovesnosti poudarilo svojo zvestobo načelom krščanskega socializma. Poleg domačega škofjeloškega delavstva iz klobučarne, obeh tekstilnih tovarn in iz lesnih podjetij so se zbrali k proslavi tovariši in tovarišice iz bližnjih in daljnih skupin. Kamniški konec s praporom je bil lepo zastopan, razveselili so nas Zagorjani s svojim novim praporom, tovariš Lojze Lešnik je iz okolice Laškega pripeljal poln avtobus navdušenih in trdnih delavcev, prav tako Celjani, ki se niso ustrašili dolge avtomobilske vožnje. Tudi mariborska Krščanska del. mladina je prišla s svojim praporom. Z gornjega konca Gorenjske so nas obiskali jeseniški kovinarji z zastavo. Vsem tem so se pa pridružile še stotine drugih zavednih delavcev, ki so posamič in skupno prihiteli obiskat naše škofjeloške tovariše ob njihovi slovesnosti.

Pod mestom smo se uvrstili v dolg sprevod, dvignili zastave in z godbo odšli skozi Škofjo Loko v cerkev. Domači g. župnik je blagoslovil novi prapor in nam potem v cerkvenem govoru postavil za kapital križ in kladivo, znamenje, ki ga nosijo naši prapori. Vsa zbrana delavska množica je izlila svojo vero v lepo cerkveno pesem, ki jo je spremljala godba.

Ko je delavstvo tako izpričalo svojo vero, je odšlo na Glavni trg k zborovanju. Tam se je zgrnilo okoli našega tovariša Gostinčarja in drugih delavskih borcev, ki so posvetili svoje življenje našemu gibanju. Škofjeloški tovariš Tine Sever je začel zborovanje, prebral pozaravno pismo viničarjev, najbolj zatiranega in trpečega dela slovenskega delovnega ljudstva. — Tov. Jože Gostinčar, ki je stal ob rojstvu Jugoslovanske strokovne zveze, nam je razvijal program krščansko socialističnega delavstva, ki ni rešilen le za delavstvo, ampak za ves slovenski narod, da se reši iz stisk. Tov. Srečko Žumer nam je razgrnil boje naših tovarišev po vseh delih Slovenije, segel v preteklost in pokazal na težave, skozi katere se je morala prebijati JSZ do svoje svobodnosti in neodvisnosti. Iz te svobodnosti pa raste danes naše delo in ne strašimo se nalog, ki nas čakajo v prihodnosti, ko bomo morali reševati usodo slovenskega delovnega ljudstva. Krščan-

ska vera, demokracija in odločna delavska zavednost so podstave, s katerih bomo šli na novo pogumno delo. — Tov. Jože Jurač je za konec povedal našo skupno voljo, da ne terjamo samo spoštovanja in priznanja, ampak hočemo soodločevati povsod, kjer koli se odloča o delavski usodi. Danes delavcu ne zadostuje mesto za strojem, ampak se mu morajo odpreti vrata občin, banovin, parlamentov, kjer bo lahko po načelih demokracije zastopal svoj stan. — Po govorih so se oglašili še številni zastopniki skupin, ki so pozdravili zbrano delavstvo.

Popoldne smo ostali na Plevni, kjer so nam škofjeloški tovariši pripravili lepo in dostojno razvedrilo.

Letošnja zborovanja Jugoslovanske strokovne zveze na Homcu, v

Zagorju in sedaj v Škofji Loki so pokazala, da naše gibanje kljub težkim časom raste in se nam pridružujejo vedno nove delavske množice. Na vseh teh krajih so se zbrali najboljši sinovi našega naroda, katerih delo je posvečeno vsemu narodu. Slovenski krščansko socialistični delavci se danes zavedajo, da je njihovo delo za gospodarsko osamosvojitve slovenskega delovnega človeka najbližja in najbolj pravilna pot za rešitev slovenskega narodnega vprašanja z vsem, kar to vprašanje obsega. Tudi to bomo povedali še enkrat, v nedeljo 14. avgusta v Mariboru, kamor bo šlo morda edino delavstvo s čistimi nameni in močno voljo, da bo k rešitvi in varnosti naroda šlo po ravni in odločni poti.

Kaj nas uče pogajanja?

I.

Delavstvo prihaja v vedno težji gospodarski položaj. Zaradi tega je prisiljeno, da stremi za tem, da si ga zboljša. Najbolj naravno je, da se obrne do tistega, ki ima v zakupu njegovo delo, kateremu mora žrtvovati svoj znoj in napor in ki ima največ koristi od tega znoja.

Kadar pride delavstvo pred podjetnika z zahtevo po zvišanju plač, se mora zavedati in se tudi zaveda, da gre v boj. Ne poznamo namreč podjetnika, ki bi presojal take zahteve s stališča pravičnosti in socialnosti. Večina podjetnikov vidi v takih zahtevah nekako sovražno dejanje proti sebi. Zato tudi odbija take zahteve na različne načine, ki nosijo na sebi pečat če že ne direktne neprijateljstva, pa vsaj nerazpoloženja.

Ali se izmikajo razgovorom, ali odklanjajo sodelovanje delavskih strokovnih organizacij, češ najbolje je, da se sami porazgovorimo s svojim delavstvom; ali pa hočejo voditelje delavstva oplašiti na ta ali oni način. Na primer kar naenkrat najde podjetnik, da nima ta ali oni delavski voditelj predpisane formalne kvalifikacije za dosedanje delo, daši opravlja to delo že deset ali tudi več let.

Razgovora se pa nazadnje le ne morejo otresti. Če ne gre drugače, se morajo udeležiti uradne obravnave, ki se razpiše na podlagi uredbe o določanju minimalnih mezd. Na razpravah je vedno enak uvod: podjetniki trdijo, da so v takem gospodarskem položaju, da ni mogoče misliti na kak povišek plač. Sicer priznajo, da je njihovo delavstvo resnično v težkem gospodarskem položaju, vendar ne morejo pomagati.

Če gre za kolektivno pogodbo, je tudi ne odklanjajo, marveč izjavljajo, da bodo sklepali, odnosno bo sklepal posameznik pogodbo takrat, ko jo bodo sklenila vsa tovrstna podjetja.

V primeru, kadar trdi delavstvo, da niso pravilno določene akordne postavke bodisi v smislu že obstoječe kolektivne pogodbe, bodisi v smislu posebnega dogovora, ki je bil sklenjen takrat, ko so se akordi vpeljali, ali pa da akordne postavke celo ne odgovarjajo

centrale delavskih strokovnih organizacij.

So pa tudi priprave, ki so trdno in izključno zvezane s posameznimi podjetji. Delavstvo mora poznati čim bolj gospodarski položaj podjetja. Zanimati se mora za celoten efekt produkcije, vedeti mora, koliko in kaj producirajo posamezni stroji, ugotoviti mora vzroke, če je produkcija nepopolna. Ali so ti vzroki na strani delavstva ali pa na strani podjetja. Preštudirati mora čim bolj sposobnost delavstva v podjetju.

Zelo težko nalogo ima delavstvo, če nastane spor zaradi akordnih postavk. Sistem akorda je zelo zapleten. To zapletenost podjetja včasih še bolj stopnjujejo. Kajti že star pregovor pravi, da se more v kalni vodi najlažje ribariti. Prav zaradi te zapletenosti trajajo spori po nekaj let. Podjetnik trdi, da so pravilne akordne postavke, delavstvo čuti na plačah, da niso, s svinčnikom v roki pa ne more dokazati, ker ne pozna tehnične procedure, kako je prišlo podjetje do teh postavk.

Včasih je zadeva tako zamotana, da je videz, da se sploh ne more rešiti. Delavstvo pa ne sme poznati reka: **Nemogoče. Nasprotno. Postaviti se mora na stališče, da ni nerazrešljivega vprašanja v delavskih zadevah.** Tudi vprašanje akorda se more rešiti. To nalogo je nekaj tovarišev že sijajno rešilo.

Kako? Prav za prav enostavno. Več mesecev so beležili storitev dotičnega oddelka in posameznih strojev. Ugotavljali so tudi napake. Posebno natančno so pa sestavili seznam za posamezne delavce odnosno delavke, ki so bili zaposleni pri spornih strojih, oddelkih odnosno akordnih postavkah. Vse to skozi več mesecev.

ln šlo je. Na podlagi takega seznama delavskih plač so mogli delavski zastopniki dokazati, da je prejemal neobičajno velik odstotek prizadetih plač pod minimalno mezdo kljub akordu, in da je le majhen odstotek prišel na normalno in pogojeno plačo. Ker so mogli zastopniki delavstva na podlagi zbranega gradiva dokazati, da ne zadene pri tem delavstva nobena krivda, se ni mogel podjetnik več izmuzniti in je moral priznati, da so akordne postavke napačno določene.

Tako delo stane veliko truda in se more izvršiti le s složnim in discipliniranim sodelovanjem celotnega delavstva. Če in kjer se izvrši, dokazuje, da je delavstvo sposobno, da reši tudi najtežji problem. Seveda, kaj takega je sposobno in zmožno edino tisto podjetje, v katerem je delavstvo organizirano v svobodni in neodvisni delavski strokovni organizaciji, v katerem je delavstvo strokovno izvežbano, z eno besedo: v katerem je zavedno delavstvo. **Kajti le tako delavstvo more biti požrtvovalno in borbeno.**

(Dalje prihodnjič)

Delavski koledarček 1939

bo izšel v mesecu septembru.
Skupine naj gredo takoj na delo, da oskrbijo čim več oglasov!

Delo naše internacionale

Seja predsedstva Mednarodne zveze transportnih in tovarniških delavcev v Strasbourgu.

V sredo 27. julija 1938 se je s Strasbourgu (Francija) vršila seja predsedstva Mednarodne zveze krščanskih tovarniških in transportnih zvez. Seje so se udeležili zastopniki vseh zvez iz Belgije, Holandije, Francije, Češkoslovaške, Luksemburga, Švice in Jugoslavije. Mednarodni urad dela je zastopal tov. Heuserler.

Tovariš predsednik je v uvodnih besedah podčrtal važnejša vprašanja, ki bodo na dnevnem redu, prav je pa tudi ugotovil, da morajo kršč. strokovne organizacije s podvojeno močjo iti na delo, če hočejo, da bodo kos socialnim vprašanjem, ki stopajo v ospredje 20. stoletja. Narodni socializem in komunizem sta zmotna nauka in ju je odklanjati ter priboriti krščanstvu pravi ugled in veljavnost, kajti edino na teh osnovah in temeljih je mogoče zgraditi družbo, ki bo priznala človeku tiste pravice, katere mu gredo po božjih postavah.

Po njegovem poročilu je podal zanimiv pregled dela te organizacije generalni tajnik tov. Brussel. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da ima zveza sedaj 130.000 članov in da je bilo njeno delo v preteklem letu zelo plodno tako v pogledu sodelovanja in stavljanja predlogov mednarodnemu uradu v Ženevi za rešitev važnih vprašanj, ki se tičejo posameznih panog industrij, ki spadajo v to zvezo. Predvsem gre borba za skrajšanje delovnega časa v kemični in steklarski industriji, prav tako pa tudi zveza polaga veliko važnost in mnogo dela na tem, da bi se sprejela konvencija, s katero bi se uredil delovni čas, dopusti, plače in sploh socialna zakonodaja za poklicne vozače avtomobilov oziroma sploh za delavstvo, ki je zaposleno kot prevoznik osebje pri različnih transportnih podjetjih. Nato so na kratko sledila poročila zastopnikov iz posameznih držav, ki so bila prav tako zelo zanimiva. V Luksemburgu je na primer uspelo zvezi usnjarskih delavcev, da je dosegla za nočne šifte za vse delavce posebno doklado, o čemer so izjavili, da je edinstven primer v do sedaj sklenjenih kolektivnih pogodbah.

Po teh poročilih je podal pregled finančnega stanja zveze njen blagajnik tov. Roscam. Po poročilu se je sestavil preračun za leto 1938. Nato se je podalo pismeno poročilo preglednikov blagajne, ki so ugotovili, da se blagajna vodi v redu in da so vse zveze, ki so v tej organizaciji včlanjene, do nje izvršile svojo dolžnost. Tov. Brussel je nato še poudarjal, da naj bi se kolikor mogoče povečalo zanimanje oziroma pridobilo naročnikov za službeno glasilo zveze »Die Arbeit«.

Do naših krajev

Ljubno

Umrl je 24. julija zaradi zastrupljenja krvi naš dober tovariš Jože Prijatelj.

Obstoj naše organizacije dela preglavice mnogim tukajšnjim podjetnikom, ki skušajo na razne načine bogati delavstvo. Organizacijo skušajo razbiti s tem, da silijo svoje uslužbenke, da sklepajo osebne pogodbe s podjetniki. Na ta način hočejo spodkopavati tla organizaciji. Zavedno in pošteno delavstvo takim poskusom ne bo nasledalo in bo znalo tudi preprečiti, da bi se še v prihodnje ponovilo kaj takega. Zavedamo se, da bomo mogli samo v trdni skupnosti izboljšati naš žalostni položaj. Podjetniki se pri nas še vedno izgovarjajo na svetovno krizo, vendar se ne bodo mogli dolgo, saj že slišimo vesti o zboljšanju na lesnem trgu, s tem pa tudi prihaja čas, ko bomo mogli uspešno uveljavljati naše zahteve.

Sestanek bomo imeli konec tega meseca; kdaj in kje, bomo še objavili v »Delavski pravici«.

Vič-Brdo

15. julija so prišle v našo tovarno govornice, da bo delavstvo Združenih opekarn tudi stopilo v stavko kakor v »Opeki«. Ravnatelj g. Verderber je delavstvo pred tem svaril, obenem pa na zahtevo našega odbora povedal, da je tako novico prinesel obratovodja »Opeke«. Opozarjamo imenovanega gospoda, naj se ne praska tam, kjer ga ne srbi. Delavstvo združenih opekarn bo svoje zadeve uredilo brez njega, sam pa naj skrbi za zboljšanje položaja v svojem podjetju.

Po debati, ki je sledila, se je na predlog tov. Henselerja, zastopnika mednarodnega urada dela, sprejela resolucija v kateri se poudarja, da je treba čimprej rešiti vprašanje delovnega časa in počitka prometnih delavcev, šoferjev itd. in da je treba rešiti ta problem na prihodnjem zasedanju mednarodnega urada za delo. Zato naroča zveza ožjemu odboru, da čimprej skliče strokovno konferenco šoferjev, na kateri naj preuči položaj in stavi mednarodnemu uradu dela potrebne predloge.

Zato nadalje naroča seja vsem včlanjenim zvezam, naj prav tako od svoje strani zbero točne podatke o položaju in razmerah tega delavstva v posameznih deželah in naj to gradivo čimprej pošljejo zvezi. Prav tako pa naroča, da naj predloge po rešitvi tega vprašanja s potrebnimi predlogi pošljejo tudi svojim vladam z zahtevo, da naj po svojih zastopnikih to vprašanje na prihodnji konferenci mednarodnega urada dela kolikor mogoče podprejo.

Dol. Lendava

Pri nas je bil zadnje nedeljo sestanek mlinarskega pomožnega delavstva, za katero je bila nedavno dosežena kolektivna pogodba. Ugotovili smo, da podjetniki pogodbe v celoti ne izvajajo, nekateri hočejo prezirati celo zakonita določila. Tako hočejo vpeljati polagoma spet prejšnje stanje. V nekaterih mlinih sirena že ob pol 7 naznanja začetek dela, čeprav bi se moralo začeti ob 7. Nadurno delo marsikje ni bilo pravilno plačano. Mlinarji ne dobivajo plačilnih listkov, da bi mogli presoditi pravilnost odtegljajev. V mlino Eppingerja Samuela je zaradi pomanjkanja varnostnih naprav pri dvigalu padel mlinar Gaal z višine na stroj in se le po srečnem naključju ni težje poškodoval ali celo ubil. Zbrani mlinarji so sklenili, da pošlje organizacija vsem podjetjem spomenico, ki naj jih opozori na pravilno izvajanje kolektivne pogodbe posebno v zadevi delovnega časa in odškodnin za nadurno delo. — Zavedamo se, da naša borba ni s tem končana, da smo si priborili pogodbo. Sedaj je od nas samih odvisno, kako bodo podjetniki pogodbo izvajali, zato se moramo še bolj okleniti svoje strokovne organizacije. Skrbeti bomo morali, da naše plače še dvignemo, da bodo vredne kvalificiranih mlinarskih delavcev. To bomo pa nosegli edinole v organizirani skupnosti.

Ljubljana

Člane OUZD opozarjamo, da je z dnem 1. avgusta 1938 ustanovljen nov zdravniški okoliš v Ljubljani, ki obsega naslednje področje: Ljubljana — Vodnikov trg — Krekov trg — vznožje Grajskega hriba — Streliška ulica — zatvornica na Gruberjevem prekopu — Gruberjev prekop do mostu konec Poljske ceste — Hradskega cesta — Štepanja vas — Hrušica — Sp. in Zg. Fužine — Ljubljana. Obiske bolnih članov in njihovih svojcev v tem okolišu bo vršil uradov zdravnik dr. Jereb Stanko, ki stanuje v Bolgarski ulici št. 17-I.

Celje

Glede skupnega odhoda v Maribor velja vse, kar smo se zmenili na sestanku. Držite se točno vseh navodil! Na kolodvoru se zberemo okoli naše zastavice. Vsi, ki gremo pod našo JSZ, ostanimo vedno skupaj, tako med vožnjo kakor tudi potem v Mariboru. Ne pozabite znakov!

Izleta v Škofjo Loko se je udeležilo okoli trideset tovarišev in tovarišic iz Celja. Vse slavje je bilo Celjanom prav po godu. Skupna manifestacija, ki se je tako krepko pokazala ob pri-

Slovensko učiteljstvo dela z ljudstvom

I.

Zadnja leta smo doživeli mnogo ustnih in pismenih razprav o slovenskem učiteljstvu. Po večini so bile te razprave zelo ostre in pogosto so prehajale v strupene napade, obrekovanja, osebne žalitve in podobno. Zato je bilo vsakomur razumljivo, da ni šlo toliko za strokovno delo našega učiteljstva, o katerem morejo soditi le usposobljeni ljudje. Kamenj spotike je bilo marveč učiteljsko izvenšolsko delo. Učiteljski stan je najbolj izpostavljen političnemu pritisku; vsaka skupina bi ga hotela imeti zase, saj poznajo pomen stanu, ki ima tesne stike tako z mladino kot s starejšimi vseh plasti ljudstva. In če je naše učiteljstvo v preteklosti pogosto grešilo, je bila to v največji meri zasluga političnih priganjačev, ki so imeli obilo sredstev, da so mogli vpreči mnoge učitelje v svoj strankarski voz. Tako se je prepogosto znašel učitelj na strani peščice mogočnejšev proti ljudstvu siromakov, ali pa vsaj proti mnogim, ki bi bili potrebni njegove pomoči. Za učitelja je taka ločitev enako napačna in pogubna za uspeh njegovega dela, kot za drugega ljudskega vzgojitelja, za duhovnika.

To žalostno stanje je najbridkeje občutilo slovensko delovno ljudstvo. Naj je bil učitelj v enem ali drugem taboru, za delovno ljudstvo je bil izgubljen. Potrebe in želje delavstva so mu bile tuje, ni imel niti prilike, da bi jih spoznal.

Zato smo toliko bolj veseli, da je bil storjen prvi korak čez prepad med učiteljstvom in ljudstvom. Med mlajšim

učiteljstvom si je namreč utrla potspoznanje, da je treba začeti delati drugače. Vsi za delo vneti, mlajši in starejši učitelji so se združili v »Učiteljskem pokretu« (Ljubša bi nam bila slovenska beseda »gibanje«), o katerem beremo v »Učiteljskem tovarišu« dne 10. III. 1938:

»Učitelji — pokretaši mlad. kmečkega gibanja in delovne šole so se končno združili pod imenom »Učiteljski pokret«, ki ima namen, sistematično obdelati našo zemljo... Izvenšolsko delo, kakor ga zahteva današnja težka doba, ni prirejanje veselja, temveč globok študij tistega našega ljudstva, ki živi pozabljeno tam zunaj in dobi svoj pomen le takrat, kadar so kakšne volitve. Ne da bi mislili kogar koli ograziti, hočemo koristiti ljudstvu, da bo zadošlo tudi ono nekoč tisti položaj v družbi, ki mu pripada... Slovenijo preprirov in otročje-neumnih »oevirkov«, ki nimajo meje in takta... takšno Slovenijo hočemo izbrisati iz obličja zemlje. Vzgojiti je treba nov rod, ki bo gradil in, ceneč svobodo, ustvarjal v slogi lepše strani naše kulture, našega življenja in naše zgodovine. Prav iz učiteljskih rok ima najznačilnejšo socialno in pedagoško literaturo o slovenskem delovnem ljudstvu in naša kulturna zgodovina bo morala ta zadnja leta označiti kot novo dobo slovenskega duhovnega življenja.«

Teh besed smo toliko bolj veseli, ker niso osamljene, temveč moremo najti podobne skoraj v vsaki številki tega stanovskega glasila slovenskih učiteljev. Navedli bomo nekaj značilnih, ki dovolj kažejo, kakšnega duha je tisti

liki blagoslovitve četrtega prapora, se je močno usidrala v naša srca in veselja s tovariši ne bomo tako kmalu pozabili.

Stahovica

Veselic bo priredila Strokovna skupina lesnega delavstva v Stahovici v nedeljo 14. avgusta ob 3 popoldne v gostilni Rebernik (Pri Urhu) v Stahovici. Vabimo vse domače in tuje tovariše, da pridejo ta dan k nam pod lepe Kamniške planine.

Maribor

Novo mašo je pel v nedeljo v frančiškanski cerkvi sin našega dolgoletnega člana Jakoba Koresa novomašnik Janez Kores. Naša skupina in ekspozitura k tej slovesnosti najlepše čestitata.

Trd boj lesnih delavcev v Begunjah

Gospoda Viktor in Anton Meden, ki imata lesno podjetje v Begunjah pri Cerknici, sta porabila zelo učinkovito sredstvo za boj proti organiziranim delavcem: odpustila sta kar vse tri obr. zaupnike, od katerih je eden predsednik skupine, in še nekatere druge organizirane delavce. Položaj v tem podjetju se je takole razvijal: Skoraj pred 2 leti so se delavci organizirali. Hoteli so si zboljšati plače in doseči pravice, kakor jih ima delavstvo po drugih podjetjih. Štiril mesece so poskušali, toda vse prizadevanje je bilo zastoj. Delavstvo je stopilo v stavko in šele z njo doseglo 50 do 75 par povišanja. Med stavko si je podjetje postavilo nov gater in nato zaposlilo precej novih delavcev, ki se pa niso hoteli organizirati. Kljub temu, da je bilo potem organiziranih komaj polovico delavcev, se je JSZ ponovno uspešno prizadevala za zvišanje plač. Kljub vsemu pa so ostale plače še vedno za 50 do 75 par nižje, kot so v podjetju Žagar na Rakeku. Organizirano delavstvo je nato sprevidelo, da je za uspešen boj v podjetju potrebna celotna organiziranost. Šli so na delo. Toda podjetje je delavstvu odgovorilo z odpustom in zaposlilo nove delavce.

JSZ je skušala spor mirno poravnati. Toda njen zastopnik je dobil pri g. Medenu tak odgovor, kakršnega navadno nismo vajeni. Delavstvo je ogorčeno nad takim postopanjem. Gospod Meden s svojim ravnanjem ni uspel, ampak se je delavstvo pod vtisom tega še bolj strnilo in se v celoti organiziralo. Šlo bo v boj za teptane zakonite delavske pravice.

Keščanska delavska dekleta

se bodo ob priliki mariborskih slovesnosti udeležila tudi deklishega dneva na Betnavi. Prijavijo naj se pri domačem župnem uradu ali na Betnavi.

del našega učiteljstva, ki danes v resnici nekaj dela in nekaj pomeni:

»Moramo si prizopoznati, da je slovenski meščan, pa bodi s klerikalno ali liberalno legitimacijo v žepu, po svojem načinu mišljenja, po svojem oboževanju močne diktatorske roke in po svojem podeželskem oduštvu še vedno bližji in sorodnejši tujerodnemu meščanu, kot slovenskemu kmečko-delavskemu ljudstvu, ki je spoznal rešitev svojih družbenih, gospodarskih, kulturnih in narodnih vprašanj v boju za demokracijo. Ne plitka meščanska družba, ampak najširše kmečko-delavske plasti našega naroda, in tu je tudi mesto slovenskega učitelja, posebno pa v krajih, ki so še danes gospodarsko in zaradi tega tudi narodno ogroženi.«

»Če še velja oni stari pregovor o zdravi duši v zdravem telesu, potem se ne smemo čuditi, če slovenski šolarji v učnem pogledu ne napredujejo tako, kakor to zahtevata čas in potrebe slovenskega ljudstva. Eno je gotovo: kulturni standard slovenske mladine se bo dvignil šele tedaj, ko se bodo izboljšale družbene in gospodarske razmere, v katerih ta mladina živi.«

II.

»Učiteljsko gibanje« si je torej postavilo cilj: Raziskati gospodarske in družbene razmere, v katerih živi slovenska mladina, in šele na osnovi tega začeti z mladinoslovnim študijem. Tako delo je seveda silno obširno, težavno in dolgotrajno. »Pokretaši« so se ga lotili z velikim veseljem in dobro pripravljeni. Njihov glavni delovni pripomoček je anketiranje šolskih otrok (učitelj izprašuje otroke in od njih dobi potrebne podatke). Sestavili so si

vprašalne pole in jih razdelili med sodelavce. Danes, po dveh letih dela, stojijo seveda še ob začetku svoje poti. Vendar lahko pokažejo lepe sadove svojega dela. Po njihovem prizadevanju je začela spet izhajati »Prosveta«, priloga »Učit. tovariša«. V njej objavljajo izsledke svojega dela. V preteklem šolskem letu so izšle tri številke, ki obsegajo vsega le 64 strani, vendar imajo bogato gradivo, le pre malo naša širša javnosti. Zdi se nam potrebno, da vsaj nekoliko seznanimo svoje bralce s tem gradivom.

Prva številka »Prosvete« je posvečena obsejnemu vprašanju, posebno naši severni meji. Vse članke odlikuje stvarno gledanje in (kar je še važnejše) zaključki, ki kažejo, kako bi bilo treba v resnici reševati ogroženo ozemlje — česar navadno ne najdemo v podobnih razpravah. »Koroška ni bila odtrgana čez noč od našega narodnega telesa. Plebiscit leta 1920. je bil le nasledek stoletnega načrtnega dela.

Tako pravi v uvodu Martin Mencej in nadaljuje: »Treba je priznati objektivne vzroke tega stanja, ako hočemo doumeti zlo pri korenini. Za to pa je potrebno temeljito poznavanje gospodarskega in družbenega stanja našega življa v teh krajih.« Sledijo članki resnično razkrivajo to stanje, ki je dovolj žalostno. Hkrati iščejo vzroke tega stanja in odkritosrčno kažejo na naše uspehe in

Poselska zveza

Delo v organizaciji

Kuharski tečaj se je vršil pred kratkim v našem domu. Vodile so ga šolske sestre iz Marijanišča. Uspeh je bil prav lep. Dekleta so bila jako zadovoljna, ker so mnogo pridobila v kuhinjski umetnosti. Č. sestram iz Marijanišča se lepo zahvaljujemo. Upamo, da bomo kmalu organizirale drugi kuharski tečaj, za katerega sta prosti le še dve mesti. Gotovo nam tudi takrat č. šolske sestre ne bodo odrekle svoje pomoči. — V prihodnje bo Poselska zveza posebno skrbela tudi za te vrste strokovno izobrazbo. Služkinje morajo biti danes vsestransko izučene.

Dne 14. in 15. avgusta bodo v Mariboru velike slovesnosti ob 20 letnici Jugoslavije. Lepo bi bilo, če bi se teh slovesnosti udeležile tudi služkinje, posebno tiste, ki še niso izrabile svojega enotedenskega dopusta. Voznja bo četrtinska. Ob tej priliki bi si lahko ogledale mesto, šle na grob škofa Slomška in obiskale naše tamošnje tovarišice. 15. avgusta bo na Betnavi pri Mariboru tabor katoliških deklet, ki naj se ga udeleže tudi služkinje.

Za naše kuharice

Da ustrezemo željam članic, bomo od časa do časa prinašali praktična kuharska navodila, ki naj omogočijo tovarišicam čim večjo izpopolnitev v kuharskem znanju. — Ur.

Ohrovtova juha. Naredi prežganje, na katerem zrumeni sekljano čebulo, peteršilj in česen. Prideni rezancem zrezano ohrovtovo glavo ter med zalivanjem juhe ali vode praži, končno prideni še pest opranega riža in na rezine zrezano kranjsko klobaso.

Ledvice z možgani. Namочи v mleku ledvice, da se zmehčajo, zreži jih na liste ter jih na vroči masti, na kateri si zrumenila na liste zrezano čebulo, prepraži. Prideni možgane in jih naglo zamešaj, osoli, popoprjaj ter dodaj majonazo po okusu.

Kavna hladetina. Stepaj nad paro, da se gosto speni: četrt litra mleka, 5 rumenjakov, četrt litra močne črne

kave, 15 dkg sladkorja in košček vanilije, prideni 5 listov želatine, ki si jo raztopila v nekaj žlicah vroče črne kave, ter pusti, da se ohladi. Ohlajeni kremi na rahlo vmešaj četrt litra stepene sladke smetane ali pa trd sneg 5 beljakov. Napolni v modele, katere si prej splaknila z mrzlo vodo ali pa namazala z mandljevim oljem. Postavi jih za 2—3 ure na led. Pred serviranjem jih povezni na plošče ter jih pregrni z mokro vročo krpo, da se na ta način loči želatina od posode, nato pa še okrog posode okraši s stepeno sladko smetano ali z nadevanimi zvitki.

Ocvrti telečji korenčki. Zreži drobno telečje meso, zabeli ga z mastjo, na kateri si zarumenila čebulo, k temu dodaj namočeno ožeto žemljo, kumino, poper, lovor, nageljnovke klinčke, vse stolčeno. Iz tega oblikuj na dlani korenčke, ki jih povaljaj v drobtinah, v jajcu in zopet v drobtinah ter tako ocvrni na masti. Ocvrtim korenčkom napravi na debelejšem koncu luknjico z iglo, v katero vtakni peteršiljevo vejico. Korenčke lahko daš kot samostojno jed na mizo.

Indijanci. Mešaj 7 rumenjakov z 9 dkg sladkorja, prideni 7 beljakov, sneg in 14 dkg moka. Zmes vlij v namazane, z moko potresene oblike ter jih svetlo rumeno zapraži. Pečene izdolbe napolni s smetano ter oblij s čokoladnim ledom ter jih daj v papirnate skledice. Čokoladni led: 20 dkg sladkorja, desetinko litra vode in čokolado kuhamo skupaj ter dodamo za blesk še košček surovega masla.

Gorenjski krapi. Naredi bolj trdo vlečeno testo, ga razvaljaj, zreži na štirioglate krpe. Za nadev vzemi pol kuhan riž, temu primešaj nekaj žlic sira in zabeli z zaseko, v kateri si zarumenila sekljano čebulo in eno jajce. Iz tega vlagaj kupčke na krpo, ji stisni trdno skupaj in jih kuhaj v vrelem slanem kropu pol ure. Nato jih položi na krožnik in zabeli z zaseko.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC

nasproti kolodvora
Naše geslo je: Dobro in poceni!

»Nič se ne more in ne sme pričakovati od tujca. Če upate na njegovo pomoč, ste norci in strašljivci.« (Mazzini.)

zmote. Zaključke iz tega izvaja S. Terčak: »V dobi pred vojno je bilo narodno vprašanje ob meji, kakor danes, v prvi vrsti gospodarsko vprašanje. Ves smisel narodno-kulturnih kakor tudi vseh narodno-obrambnih društev bi moral biti, da našemu človeku pomagajo v njegovem težkem boju ob meji. Samo moralne podpore in izjave simpatij premalo zaležejo; kajti na drugi strani meje se dele poleg tega še druge dobrote. Vse narodno-obrambno kakor tudi kulturno delo naj bi se združilo v gospodarskem delu, ki bi se pa moralo podrediti neki skupni centrali, ki bi vse to pravilno usmerjala.«

Druga številka »Prosvete« obravnava stanovanjske razmere. Učitelji so anketirali otroke iz poljedelskih, polindstrijskih in industrijskih krajev. Podatke iz kmečkih krajev je obdelal Oskar Hudales in je prišel do sledečih zaključkov:

»1. Slovenska kmečka posest je v danih gospodarskih in družbenih razmerah po veliki večini nedonosna. 2. Ker je nedonosna, omejuje slovenski kmečki človek svoje izdatke na najnujnejše življenjske potrebščine (hrana in obleka). 3. Gospodarske razmere, v katerih živi, mu ne dopuščajo, da bi izboljšal svoje stanovanje, ne dopuščajo mu niti, da bi uporabljal vse tiste prostore, ki jih ima na razpolago. (Varčevanje pri kurjavi in razsvetljavi.)

Te tri točke pa še ne izražajo vseh končnih posledic stanovanjskih razmer, v katerih živi velika večina naših šolarjev. V mnogih hišah malih kmetov s številnejšo družino vlada v mnogih primerih prava stanovanjska stiska, katere žrtve so brez izjeme otroci.

Zato se dogaja, da mnogo otrok spi v neprimernih prostorih: na peči, v šupah na prepihu, v hlevu, v kuhinji, na tleh, na klopi pri peči, na podstrešjih. Niso redki primeri, da spi po troje ali celo četvero otrok na eni postelji. Na podlagi številnih lahko ugotovimo, da 24,4% ali skoraj ena četrtnina dečkov spi v neprimernih, zdravju absolutno škodljivih prostorih. Stanovanjski prostori so pretesni in nikakor ne ustrezajo modernim higienskim in stavbnim zahtevam. Stanovanjska oprema je pomanjkljiva, pri družbeno nižje stoječih celo bedna. Zaradi teh razmer največ trpe otroci.«

Vse te trditve so podprte s številkami in zato neizpodbitne. Na tak način se nam začenja počasi odkrivati resnična, žalostna podoba slovenske vasi. Prihaja na dan kljub obupnemu prizadevanju nekaterih, ki bi radi ohranili vaško romantiko, kakršne v resnici niti nikdar ni bilo. Namesto kruha in obleke dajejo ljudstvu velike prireditve, zborovanja, govore in podobno. Vendar jim delo ne uspeva več tako lepo kot nekdanj, ker ljudstvo začenja spoznavati svoje bedno stanje in svoje resnične prijatelje.

Cisto podobne zaključke najdemo v M. Mencejevi razpravi o polindustrijskih krajih. Na primer: »V kuhinji in eni sobi stanuje v kmečkih predelih vaški proletariat (bajtarji, dninarji i. t. d.) v polindustrijskem kraju stanuje v takem stanovanju že skoraj četrtnina družin, v industrijskem pa že polovica in v Trbovljah že skoraj tri četrtnine družin. V polindustrijskem kraju živi 5% družin v enem samem prostoru, v industrijskem kraju Tezno celo 25,6%! Iz Trbovelj poroča M. Pavčič: »V ne-

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

Položaj delavcev pri regulacijskih delih Savinje pri Celju

Za ublažitev brezposelnosti v današnjem času so tako imenovana javna dela. Med ta dela spada tudi regulacija Savinje, ki se bo začela sedaj že v četrti etapi. Da je bilo to delo potrebno zaradi tega, ker je voda prestopala bregove ob deževnih dneh, je na splošno znano. Tako bo dobila struga Savinje tam, kjer bodo regulacijska dela končana, tudi lepšo obliko.

Toda rajši pogledajmo obraze delavcev, kako izgledajo. En del jih dela v akordu, drugi pa so plačani na uro po 3 dinarje, nekateri pa še po 2.75 din. Dela se deset ur dnevno. Da ta plača nikakor ne ustreza življenjskim potrebam, vprašajte samo delavce, kako živijo. Posebno pa še zaradi tega, ker je tu zaposlenih večje število družinskih očetov, ki jih je skrb za družino in za vsakdanje življenje prignala sem. Pazniki si dovoljujejo sramotno šikaniranje nad delavci, kot da bi tisti, ki dela, ne bi bil človek. In da je priganjstvo še večje, se delavca, ki ne vihti stalno krampa ali kar ima v roki, premesti na delo v akordu, to je prevažanje gramozja s samokolnico (šajtrgo) iz Savinje, kjer pa je akord plačan tako, da delavec gara deset ur kot živina in vrh tega jih paznik še šikanira. Ti ljudje zaslužijo komaj 20 do 30 din za deset ur dela. Nedvomno je dejstvo, če človek dela, mora tudi primerno živeti. Če pa kljub napornemu delu ne zasluži toliko, da bi se lahko enkrat na dan pošteno najedel, tudi ne more dovolj izkoristiti svojih telesnih moči. Tak delavec mora propasti in ta propast je prav gotovo na škodo narodu in državi, ker delavec izgublja ljubezen do vsega, kar je v korist človeški družbi.

Če kje, potem je prav tu organizacija potrebna, s katero bi se najbrž dalo doseči izboljšanje plače in bi odpadli tudi drugi nedostatk.

Javna dela imajo lep namen pobijanja brezposelnosti. Tisti pa, ki o javnih delih odločajo, bi se morali zavedati, da mora biti za delavca na teh delih preskrbljeno pošteno življenje.

Delavec na regulaciji.

ki baraki stanuje petčlanska družina v majhnem vlažnem prostoru. Glavni kos pohištva je črvena široka postelja, v kateri je slama, pokrita s cunjami. Na tej postelji spi vseh pet ljudi. Oče, mati in najstarejši otrok leže po dolgem, mlajša dva pa pri nogah počez.«

»Niti v mestih, niti v industrijskih krajih, niti po tolikih opevanih in idealiziranih naših vaseh ne stanujejo otroci tako, kot bi po vseh človeških pravicah morali. Slovenci tako radi podarjamo svojo civilizacijsko pripadnost Srednji Evropi, toda samo bežen pogled na stanovanjske razmere nas trdo postavi pred dejstvo, da je naš življenjski standard je silno nizek, seveda pod vplivom gospodarskih in družbenih razmer.«

Tretja številka v glavnem obravnava telesno zaposlenost naše mladine s težkimi in neprimernimi deli. Od 1249 anketiranih otrok v kmečkih predelih opravljajo 52,4% otrok težka dela. Nasledki so vidni v telesnem in duševnem razvoju. Slabokrvnost in različna obolenja so pri takih otrokih na dnevnem redu. V šolo prihajajo izmučeni in učni uspeh je potem seveda slab.

Žal nam je, da ne moremo prinesiti podrobnejših podatkov o teh žalostnih razmerah. Priporočamo pa vsakemu, da si navedeni list (»Prosveta«) izposodi pri kakem učitelju iz svojega kraja in pazljivo prebere vse članke.

Slovensko učiteljstvo, ki se je lotilo tako potrebnega in dragocenega dela, pa naj se zaveda, da delovno ljudstvo zna ceniti tako delo. To je tudi pot, po kateri bo našel učitelj svoje pravo mesto, namreč med delovnim ljudstvom.

Zg.

Časopisi pišejo:

»KAT. TJEDNIK« (Sarajevo) prinaša resolucije evharističnega kongresa v Benkovcu v Dalmaciji, kjer beremo med drugim: »Dvigamo glas protesta tudi proti nezaslišani krivici, ki se je zgodila na naši šibeniški gimnaziji, kjer je vrgla iz učilnic katoliška verska znamenja, križe, in na ta način oropala tisoč hrvaških katoliških učencev in učenek najosnovnejših verskih pravil!«

»ENTSCHEIDUNG« (Lucern): »Premnogim prijateljem uvodnikov, diplomatov, voditeljev strank v demokracijah bi morali želeči, da bi imeli vsaj malo tistega političnega razuma, ki ga ima n. pr. vsak član kakega napadalnega oddelka. Da bi končno razumeli, da je fronta držav, ki je nerazdružna, ne diplomatsko, marveč svetovnonazorsko sklenjena, da nekateri državnik (Hitler, Mussolini) v resnici to hočejo, kar izjavljajo, da se je druga velika vojna 20. stoletja že davno pričela in da se že vrši nek napad na določeno državo — sicer posredno, z vojno v Španiji in s pritiskom na Češko-Slovaško. Želeči bi jim bilo, da bi spregledali dve varljivi ustvari: fikcijo španske »državljanske vojne« in fikcijo češko-slovaškega »narodnostnega problema«. Ker pri izoliranem motrenju tega zadnjega naj bi svet pozabil, da je ločitev Francije od njenih vzhodnih zaveznikov mogoča le po oslabljenju Češko-Slovaške in da se v trenutku, ko se to posreči, obrne spor tja, kamor resnično meri, na zapadno stran Nemčije.«

»Skladnosti v političnem konceptu nekaterih vodilnih držav, čeprav so tako jasne, mnogi demokratični državniki in javno mnenje Zapada vseeno ni spregledalo, še vlada navno mnenje, da gre na Vzhodu za nemško-češka nasprotja, na jugo-zapadu pa za nasprotja med Cerkvi vdanim Francom in med ljudsko-frontaško vlado v Barceloni. Ni jim pa jasno, da dvoje sorodnih ideologij in zamisli zasleduje isti načrt, da imata obe iste interese na vzhodu in na jugozahodu in prav tako na Daljnem vzhodu.«

»ČESKÉ SLOVO« (Praga): »Svetovni tisk prinaša ob začetku Runcimanove posredovalne akcije pojasnila, v katerih prevladuje mnenje, da je češko-slovaška vlada pokazala preveč dobre volje, da pa ima opraviti s soigralcem, ki ima čudne želje. Lord Runciman bo to gotovo kmalu spoznal in zato ne bo v nobenem primeru oteževal položaja praške vlade. Pojavljajo se že tudi upanja, da je Nemčija že spoznala, kako daleč more iti, in da danes dela samo zato toliko hrupa, do bi dosegla čim več koncesij.« — Lorda Runcimana je poslala angleška vlada v ČSR preiskovat položaj in morda tudi posredovati med Nemci in ČSR. — Ur.

»TEMPS PRÉSENT«: »Dokler se bo sta Francija in Anglija držali za roke in bo njuno soglasje dalo nemirnim narodom slutiti mogočnost trde in dolge vojne, ki je njen konec negotov, ima mir resne postojanke rešitve . . . Če bi Francija in Anglija hoteli to, kar pomeni hoteti . . .«

»LA VIE INTELLECTUELLE«: »Protizidovstvo je elementaren pojav rasiistične vere: najprej izvreči vsako tuje telo. Toda razidem je apostolski, hoče, da bi bili vsi ljudje iste krvi v isti skupnosti. Zaradi tega materializma krvi in pobožanstvenja življenjskih sil rase je razisem ne samo politična, ampak duhovna nevarnost. Teži za uvedbo religije, on je religija. Ne prenese »konkurence« nobene druge religije in posebno ne vesoljne, ki mu je njena katoliškost (vesoljnost) škandal in nesmisel. Konflikt Cerkve z njim je konflikt rasiistične mistike s katoliško mistiko. V njem se razodevata dve zamisli človeka, življenja, Boga — ki sta nespravljivi, prav tako, kot materializem komunizma in vera kristjanov . . . Več ali manj lokavo se more rasiistična zmota prikristi v vsako zavest, in dobro vemo, da ima v naši deželi (Franciji) že privrženca, ki se bodo potrudili tudi v katoliške vrste. Ni čisto gotovo, da bo naše spoznanje nedotakljivo proti vsem njenim napadom.«

Japonska se potaplja v vse večje gospodarske težave. Da omogoči redno preskrbovanje vojske s hrano in materialom, je japonska vlada ukazala: 1. Poskusi naj se vse, da se prepreči dviganje cen in da se omogoči trdnost jena (jap. denar). 2. Do skrajnosti naj se zmanjša poraba izdelkov, ki se uvažajo, če mogoče, naj se prepove njihov uvoz. 3. Poveča naj se izvoz, da se pride do denarja za kupovanje vojnega materiala.

V Maribor!

Razen navadnih vlakov bodo v Maribor vozili tudi posebni vlaki iz vseh strani Slovenije. Redni potniški vlaki, ki bi prišli v pošte, vozijo: iz Ljubljane v soboto ob 18.30, v nedeljo pa ob 6.35 po polnoči. Posebni vlaki pa so razdeljeni takole:

V soboto 13. avgusta:

Kamnik-mesto 21.20, Jarše-Mengeš ob 21.45, Domžale 21.51, Ljubljana gl. kol. 22.40; prihod v Maribor v nedeljo ob 1.45. S tem vlakom potujejo iz Ljubljane tudi Dolenjci in Notranjci.

Jesenice odhod ob 21.00, Zirovnica ob 21.15, Lesce-Bled 21.22, Podnart-Kropa 21.45, Kranj 22.01, Škofja Loka 22.14, Ljubljana gl. kol. 5.00, prihod v Maribor v nedeljo ob 1.55.

V nedeljo 14. avgusta:

Trbovlje, odhod ob 3.50, Hrastnik ob 3.58, prihod v Maribor ob 5.36.

Celje odhod ob 4.30, prihod v Maribor ob 5.46.

Šoštanj, odhod ob 3.40, Šmartno ob Paki 3.59, Celje 4.48, prihod v Maribor ob 6.20

Brežice, odhod ob 3.40, Rimske toplice 4.57, Laško 5.07, prihod v Maribor ob 6.38.

Ljubljana gl. kol., odhod ob 3.50, D. M. v Polju 3.37, Zalog 3.41, Kresnice 4.00, Litija 4.10, prihod v Maribor ob 6.46.

Ljubljana gl. kol., odhod ob 3.50, prihod v Maribor ob 7.14.

Ptuj, odhod ob 4.35, Hajdina 4.42, Sv. Lovrenc na Dr. polju 4.55, Cirkovce 4.58, prihod v Maribor ob 5.29.

Murska Sobota, odhod ob 3.12, prihod v Maribor ob 6.04.

Gornja Radgona, odhod ob 3.38, Slatina Radenci 3.48, Križevci 4.12, Ljutomer 4.32, Ormož 5.25, prihod v Maribor ob 6.35.

Čakovec, odhod ob 5.10, Središče ob 5.26, Vel. Nedelja 5.47, Osluševci 5.54, Moškanjci 6.02, prihod v Maribor ob 7.05.

Prevalje, odhod ob 4.50, Guštanj-Ravne 4.56, prihod v Maribor 6.08.

Velenje, odhod ob 3.55, Mislinje ob 4.35, Dovže 4.41, Slov. Gradec 5.01, Dravograd-Meža 5.37, prihod v Maribor ob 6.51.

Navedli smo le tiste vlake, ki pridejo v pošte za naše udeležence. Na vlakih in dopoldne v Mariboru se drži te skupaj po skupinah, ki naj ima vsaka svojega reditelja. Vsakdo naj si kupi polovično vozovnico do Maribor obenem z rumeno izkaznico K 14. Vsa podrobna navodila so v knjižici, ki jo je prejel vsak prijavitelj udeležence.

Kdor še nima knjižice in znaka, jo more dobiti v vsaki pisarni »Putnika«, kjer pa mora kupiti tudi vozovnico.

Vse udeležence prosimo, da še enkrat natančno preberejo navodila, ki smo jih objavili v zadnji številki »Delavske Pravice«.

Šoferska organizacija „Volan“

Enotne cene bencina

Nove enotne cene za bencinsko mešanico so bile objavljene že 1. t. m. Prodajna cena mešanice bencina je bila 8. julija t. l. v Belgradu 5.25 din liter. Zgoraj navedeno izenačeno ceno bo imela tudi Ljubljana in okolica v obsegu 10 km. Po 5.50 din se bo prodajal bencin v krogu od 10 do 50 km, vsi oddaljenejši kraji pa po 5.60 din.

Društveno poročilo

Ker hočemo imeti pregled nezaposlenih članov za morebitna prazna mesta, prosimo vse nezaposlene tovariše, da se nam javijo in navedejo, od kdaj so brez dela. To predvsem zaradi ureditve članarine, da ne bo blagajnik koga brez potrebe terjal. Ostale člane, ki dolgujejo članarino, prosimo, da jo poravnajo. Če nimate pri roki ček, položnice, lahko dobite za 25 par na pošti prazno položnico in jo sami izpolnite: Šofersko društvo »Volan« ima čekovno številko 17.406. Če nimate plačane članarine, se izpostavljate nevarnosti, da v primeru nesreče ostanete brez pravnega varstva.

Naslednje tovariše prosimo, da se čimprej javijo: Podržaj Alojz, Jelnikar Maks, Oelhofer Adolf, Bevšek Franc, Česenj Filip, Pregled Anton in Rojs Feliks.

Pristopila sta: Sekalo Pavel iz Sv. Daniela-Prevalje in Lipovec Franc iz Ljubljane.

Član št. 8 je imel pri Bledu karambol z dvornim tovornim avtomobilom. Škode je nad 25.000 din. O potankostih tega zanimivega karambola bomo morda poročali v prihodnji številki.

Tovariše iz Ptuja in okolice obveščamo, naj se v društvenih zadevah obračajo na tov. Kudra Josipa, Krempelja 6, Ptuj.

Nekaj tovarišev si še ni nabavilo društvenega znaka. Prosimo pa, da to čimprej store, ker s tem pokažemo, kam spadamo. Pa še nekaj ob tej priliki! Če pogledaš malo naše tovariše, zapaziš na njih prsih vse polno raznih

tovarniških znakov. Videti so kot reklamne table. Razlika je samo ta, da je treba plakatiranje na tablah plačati, šoferji pa brezplačno prenašajo reklamo iz kraja v kraj. Tovariši, v interesu samospoštovanja s to navlako v stran!

Prihodnjo sredo vabimo vse člane na redni članski sestanek v društvenem lokalu v Delavski zbornici, vhod iz Čopove ulice 2.

Članek o šoferski kolektivni pogodbi v Pragi smo morali zaradi hudega pomanjkanja prostora odložiti za prihodnjico. — Uredništvo.

»Ne bojimo se naporov za tisto, kar ljubimo.« (Shakespeare.)

Walter Briesley Brezposelni

»Ne bova ne. Saj je šele pol enajstih.«

Pa je vendarle odšel in Ivan je stopil v hišo. Ivanka si je že odpenjala svoj vsakdanji predpasnik. Očitno je bilo umazano delo opravljeno. Natočila si je poln škaf vode in si umila roke in obraz, potem pa si je pred ogledalom očedila lase. Ko se je gledala v zrcalu, je bilo, kakor da se je zopet vzbudilo v njej zanimanje zase. Zakaj se ona ne bi smela lepo napraviti, ne gizdavo, a vendar preprosto lepo? Poteze na njenem obrazu so bile lepo izpeljane, lasje so bili lepo počesani nazaj s čela. Vredna je bila, da si jo pogledal, nič manj vredna kakor kakšna nakodrana, krmečljava šema, ki hodi v lekarno iskat lepote. Ivanka je morala plačati obleko...

Kaj je vendar mislila? Bila je neumna. Obraz ji je bil že star in resnoba, ker se je toliko mučila in garala. Kvečemu kakšni nuni bi že bila podobna ali pa kaki naivni perici. Res, toda kje je bil vzrok, da je bila takšna? Kdo je bil odgovoren zanjo? Ko bi imela denar kakor kakšna druga mlada in častita gospa...

Tako se ji je spremenil obraz samo takrat, kadar je pridrel mimo kak motor. Usta so se ji zožila, oči so ji gledale srepe. Toda kljub vsej odločnosti na obrazu ji je bilo slabo v želodec. Nehote je trikrat goltnila. Pogledala je Ivana, ki je stal med njo in kuhinjskimi vrati. On je bil tu. Za ogrom in na dvorišču so se zaslišali koraki. Na odprta vrata je hrupno potrkalo. Ivan se je takoj zavedel. Nikdar se ni pomiril poprej kakor v trenutku krize, pa najsi je romal na zobozdravniški stol ali pa če se je moral srečati z uradnikom sklada za brezposelne.

»Ivan Cook?«

»Da.«

»Jaz sem uradnik Sklada za brezposelne.« Sleklet si je rokavico. »Ste dobili moje obvestilo?«

»Smo. Vstopite, prosim.«

Viničarsko zborovanje v Framu

Po zgledu ljutomerskih viničarjev, ki so priredili dne 19. junija veličastno zborovanje, smo sklicali 24. julija javno zborovanje, ki je po svoji udeležbi in zanimanju najlepše uspelo. Zbrani viničarji od Maribora do Poljčan so z zanimanjem sledili izvajanjem tovarišev govornikov. Prvi je govoril podpredsednik ekspoziture JSZ tov. Reberšek iz Maribora o ciljih, nalogah in bojih naše skupne matice JSZ, ki je edino prava krščanska in res delavska organizacija slovenskega delavstva. Drugi govornik, načelnik centrale SZV tov. Mir, nam je v svojem referatu predočil pretresljivo sliko zdravstvenih razmer v naših viničarskih družinah ter zahteval, da se izda čimprej uredba, po kateri bodo zakonito zavarovani tudi viničarji, predvsem za bolezni, onemoglost, starost in smrt. Tretji govornik, centralni tajnik tov. Košnik, pa je govoril o danes najbolj perečem vprašanju viničarjev, o naših mezdah. Dokazal nam je, da so tako nizke, da si človek ne more kupiti niti najpotrebnejše hrane, kaj šele kaj drugega. Dnevna

mezda 2 do 5 din je sramotenje slovenskega viničarja in ne plačilo za njegovo težko delo. Ker smo bili obveščeni od banske uprave, da se v ministrstvu za socialno politiko pripravlja zakonski načrt o minimalnih mezdah za poljedelsko delavstvo, kamor spadajo tudi viničarji, zahtevamo, naj se upošteva in vzame kot podlaga zakonski osnutek, ki je bil predložen od strani viničarskega delavstva že v začetku letošnjega leta.

Zborovalci so ob koncu sprejeli resolucijo, ki se bo odposlala na merodajne oblasti. Razšli smo se z zavestjo v srcu, da nam je edino organizacija porok za boljšo prihodnost. Sklenili smo, da se je bomo še bolj trdno oklenili in tudi v javnosti pokazali, da slovenski viničar še živi, s tem, da se bomo udeležili 14. avgusta narodnega tabora v Mariboru, dne 15. avgusta se pa zopet zberemo na javnem zborovanju viničarjev v Zg. Kungoti, ki se bo vršilo po rani sv. maši v prostorih g. Ivana Lojana in na katerem bo govoril o vseh tekočih perečih vprašanih načelstveni tajnik SZV tov. Košnik Jože.

Zahteve viničarskega delavstva

Ugotavljamo, da je beda slovenskega viničarja tako velika, predvsem zaradi podražitve živila, da to delavstvo zaradi tega in prenizkih mezd — ki znašajo v mariborski okolici 2 do 5 din na dan — dobesedno strada. Ne more si nabavljati niti zadostne in zdrave hrane, še manj pa obleke in drugih življenjskih potrebščin.

Po naših sestradanih viničarskih družinah se čimdalje bolj gnezdi tuberkuloza, delovne moči pešajo; naše delavstvo nima nikake socialne zaščite, kakor jo že imajo drugi delavci.

V tem so poglavitni vzroki med tem delavstvom, da peša čut domoljubja, čut kulture in smisla za strokovno izobrazbo.

V pomoč proti temu zahtevamo in predlagamo:

1. Da se v čim krajšem času izda uredba o minimalnih mezdah za poljedelsko delavstvo in viničarje. Kot podlaga naj služi zakonski osnutek, ki ga je naše delavstvo predlagalo ministrstvu za socialno politiko po osrednji Borzi dela v Belgradu že v začetku letošnjega leta.

2. Na podlagi § 6. zakona o zavarovanju delavcev zahtevamo, da se izda uredba o socialnem zavarovanju poljedelskega delavstva, h kateremu spadajo tudi viničarji.

3. Kakor imajo sedaj že skoraj vsi ostali stanovi oziroma poklici svoje zakonito zastopstvo v svojih zbornicah, zahtevamo tudi mi viničarji in poljedelski delavci kot enakopraven stan, da se nam da možnost priključitve in zastopstva v Delavski zbornici oziroma njenega varstva.

4. Že štiri leta zahtevamo in utemeljujemo potrebo zakonite službene stalnosti viničarjev — toda brezuspešno. Liberalna kapitalistična miselnost vimo gradnikov te naše in tudi druge zahteve venomer izpodbija s skrajno šibkimi protiuemeljitvami, pa z — uspehom; merodajni činitelji te protiuemeljitve uvažujejo, ker pač na lastnem telesu ne čutijo potrebe za to. Zato se ne morejo povzpeti do spoznanja, da je zakonitih varstvenih zakonov potrebno najprej in najbolj le delavstvo. Večina delodajalcev si pač ve in more sama pomagati.

Slovenski viničarji smo sestavni del Jugoslavije, v katerim pa hočemo imeti iste pravice kot drugi stanovi, to je: svojemu stanu primerno eksistenco, socialno zavarovanje ter varstvo naših delavskih inštitucij.

»Večjo čast zasluži tisti, ki je komu obrisal solzo, kakor tisti, ki je prelił potoke krvi.« (Byron.)

Uradnik je stopil za Ivanom v sobo. Poškilil je v kuhinjo — prav za prav ni poškilil, ampak pogledal, ozrl se je po sobi, ker se je skozi dvoriščna vrata prišlo v sobo in če je hotel priti v hišo, je moral skozi to sobo. Prejšnji uradnik je gledal po navadi naravnost predse. Ko je pa Ivanka videla tega novega, kako je okrenil glavo na levo in pogledal tja, kjer ni imel nič iskati, v kuhinjo, kjer je bila ona, so se ji usta skrivila. Videl jo je, pa je ni pogledal. In tudi ona ga ni pogledala. Okrenil je oči predse in potegnil torbo s hrbita naravnost naprej. Ko je slišala, da mu mož ponuja stol pri mizi, je stopila v sobo, kajti njeno opravilo je bilo, da je razkazovala uradniku knjižice vseh vrst. Prinesla jih je bila s prvega nadstropja, ko je naredila postelje. Vedela je, kje so, mož pa ni vedel.

»Gospod Cook, zdaj mi pa natančno povejte, kar vas bom vprašal. Potem pa grem.« Iz torbe je privlekel podolgovat blok tiskanih listov, ki so imeli stolpce s presledki. Malomarno ga je položil na mizo. Nato je spet porinil torbo nazaj na hrbet. Dvignil je prvi list in je vrnil vmes še en list. Nato je zopet vse nazaj poravnal. Vsaka kretnja mu je bila premišljena, ker se je zavedal, da ga opazujeta in čakata, kaj bo povedal. Bil je postaven mož kakih petintridesetih let, mrkega obraza. Oči so mu bile malo nabrekle, usta so se mu povešala, kadar so počivala, lase je imel nazaj počesane in polizane, ker jih je namazal z neko maščobo. Komaj je sedel, je bilo opaziti, da se hoče delati važnega in jasno je bilo, da obzirnost do drugih, ki je najbistvenejši pogoj za uspeh med ljudmi, ni njegova najlepša lastnost, ki bi se z njo lahko dičil. Ivanka je sovražila vso njegovo pojavo, Ivanu je bil zopr. Čakala sta. On pa je vzel nalivno pero iz notranjega žepa in pretaknil ščitnik z enega konca na drugega. Nato je zakolobaril z rokami kakor igralec pri kriketu, ki se vstopi pred raketom, hoteč zabiti žogo, se odkašljal in položil svojo levo roko na mizo poleg bloka. Na tolstem levem mezincu je imel debel zlat prstan. Desno roko, v kateri je imel pero, je držal nad blokom. Ivan in Ivanka sta bila pripravljena.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po coniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadruga tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejso)